

ЈЕДИНИ САН

Бахћем се и дахћем, гле, у кошмару и сви снисмо
Освајање простора нечим што је без мере...
Савладасмо понижење... и убисмо! и убисмо!
Као да то и ми нисмо!
Ја сањах на рубу пролећа, а ви где сниссте
Недирнуто?
За њега бар знам да сања тај сан
У трбуху своје матере.

Тако тесно обвијен као да сања о простору,
О дубинама: о, да сна кошмарске размере
И дрхтања!
Његов мозак тек утиче у лобању:
Тако му око свег тела кружи чудна мисао;
О величанствено је да се у дивном оваквом мору
И чекању, не утапа ниједна визија стварности,
Очи му се још никада нису обнажиле на светлости.

Над главом руке те: шта дотичу, шта придржавају?
Ил' један рефлекс миловања и стварности
Помиловати знале су
Још пре но што се родише!
Пробијајући се кроз сан и љубави
Како ћеш утонути у немогућности
(Где неће више лећи трбуси и сани,
И којим као да владају неки други закони
Који већ и нису закони
Но изненадне неке радости и неподношљиви болови):
Кад је за тебе и то настањено фантомима,
Који не уливају наде већ обесхрабрења;

Да л' с тобом, или они сами,
Нађоше пут овуда за бескрај?

Сањао, не сањао; псовао ти по друмовима;
Очи ће ти за увек остати заражене
Ужасним збиљама које си негде живео,
И којима ћеш опет пошумити
Све провалије сна,
Још пре рођења – залуд за спас твој – од бескраја обнажене.

Па ниједан живота сан
Није тако чист
И од свега чедан, као да је у трбуху неке матере;
Проходим кроз онај тмури простор где сваки лист,
У сањању, пориче да има један свет
Који је ван овог: слободан, и без мере;
И опет кроз исте сале сна
Закуцам престрављен на мишићна врата овог живота:
Ах, један два! ах, један два!

У Београду, XII 1921.
Прва песма Откровења

ТАЈНА РОЂЕЊА

О, црвенило ми дотече из матере
Светлост, чуј, из дома где се не враћа
Пламени зрак, чуј! кроз пребеле шаторе
За смешног младића
(Ком се визија детињства повраћа)!
Црвени зрак мозак да прободете!
Дубока звучна шума подсети на стадо младих јарића;
Ја вам нећу рећи никада црвену плиму слободе,
Ја вам нећу споменути никада
Прашумски занос слободе!

А колико супом појих заносних својих снова,
Колико врућих небеса кусах то из тањира:
Трбух још памти тежину и грч богова,
Остатке чије протера са мучног трбушног пира!
Али црвена светлост дома где се не враћа,
И крепко тело још звучно од химни и покрета
Побркаће ме код начела и каљача,
Побркати – ха дивоте! – и отуђити од света!
Та изађох из џунгле намирисане
И покрех земљу телом да је сачувам од испарења,
И њушках је тако дуге дане
Док не застрепих од раздражења.
Али умрли већ дом где се не враћа
Одвући ће ме тајном до места смртног кошмара,
И неће ми рећи нико тад – која је стаза најкраћа
До спасења: Но умрећу, видим, од прскања
Дамара.

У једној маслиновој шуми заноса,
горчина над Велалуком, на Корчули.

СВИ СУ ЧАНЦИ ПРАЗНИ

Тако заспи, месече,
Над топлом супом детињства:
Из мене ће прелити туга довече,
Као из чанка младог животињства.

У овој ноћи опет празан

Чанак из ког, ко дечко, не докуса,
Но заспа баш кад заструји
Великом свемоћју укуса,
Пићем: утопише се вољно у њ славуји.

То је дотицало богатство из матере
Кроз кратерство тањирног круга,
И сав ће, сав ће склад да раздере
Огромност њена и туга,

Огромност њена и туга.

А заспим увек пред крај вечере,
Служавка свлачи небо, дан и мене,
Па баци ноћи да нас прождере:
Тек јутро нађе кости разнесене.

Боже, ослободио сам се свих веза, свих морала:
Гушим се, зар, у плазми досаде;
Да је једна кап бар супе остала
Кроз победу се ову смешну да прикраде.

У овој ноћи сви су чанкови празни, никакво поткрепљење!

Стресох са себе чедност,
Стресох са себе поштење;
Ниједне фикс идеје.

У овој ноћи: радије заблуду;
Но какво спасење!
О љубићу те, љубићу те залуду;
Тек да се твоје беде домамим
Тражићу од тебе опроштење,

Да насмеје се у мени остатак хумора
Када се будеш сматрао недостојним
Да усред поноћне строгости и сумора
Покушаш још једном исцелење.

У руци једној секс, у другој мозак,
Гроздове, ту бербу вечности:
Пијанством црним затетураћу га наузнак,
Упркос рујног чела суморности.

Но у овој ноћи сви су чанкови без дна: где исцедити то врење!
Ујутро су опет чанкови празни; никакво оснажење.

То притицала је брига из матере
Кроз дубину тањирног круга,
И сав ће, сав ће склад да раздере
Огромност њена и туга:

О, ја слободом ништа нисам стекао
Ни назрео дно понора страшна,
Па боље да сам у хлебари некој пекао и жвакао
Лепињу од земље и брашна,

Котао супе да сам испио,
Загњурио главу у крило драгане,
Свој гнусни жиг на њу прибио
Па пљувао пред праг и дане.

Изгреј, месече, и њима!

Замесићу колач у чанку празну,
У њ стресено ми поштење,
У њ фосили и фикс идеје;
И учинићу им то за казну –

Но зашто, и коме! –

У овој ноћи сви су чанкови празни,
У овој ноћи ниједне фикс идеје,
Одвратићемо главе.

Будва, 23. VII 1922

ДВАДЕСЕТ НЕПРИКОСНОВЕНИХ СТИХОВА

У устима још гадно од великих имена,
И прошлост мирише на хартију и неопрано рубље:
Ево ја жваћем врући хлеб у друштву смелих створења;
О, тај врући котур, како ме одвлачи све дубље
У тајанствени живот тела!
Ево: отисци последњих руковања
Новога Завета;
Ево сва тела смеђа, дебела и бела;
Ево њина друга (и сва редом до милијардитих) стања!
Скоро ме страши силна мудрост ове руке –
Мој мозак је немоћан да буде господар свих њених покрета
(Не, духовност мојој пустоловини мишићној само смета!).
И та ребра савијена у луке;
Тајанствено учешће једног бедра;
Дрхтај! Пуна сала и звезда је ноћас ова ноћ ведра,
Ноћ руковања!
Те руке савијене заставе, ноге: стоваришта друмова.
Једном вишом вољом ја стављам ова слова:
Ноћ Новога Завета:
Зато те ноћас ја обзнањујем толико и за Сведочанство Света!

Мојим пријатељима
морнарима на Корчули,
Мати Јурковићу поглавито

ОВО О ЈЕДНОМ ПЕСНИКУ

Милану Дединцу

Чудо Господе, велико чудо!
Море: оно, оно! свуд море!
Ми смо се пели уз планине
А кроз грање и кроз горе
Модра,
Страшна – рибља – вечера.

Чудо боже! огромног чуда!
Речи нам звижде брже но куршуми;
Боже, спаси душу нашу у прашуми!
Корачамо, а палац кроз подеротину од ципеле,
А око кроз подеротину лица:
Учи угласти костур камена и сарделе;
Па узбудљивије од љубичица
Мирише љуто млеко непомужених крава
Кроз планину!

Ујед његовог генија: из тела
Изазваће лучење најљућег отрова;
Али једна једина реч, беспримерно сазрела,
Отпашће – ко смолом – с усних углова.
Па деран, који пронађе ово доцније,
Може л' опростити младости љубав за бунџије:
Помисли на њега, ову песму што крије
Тајну наклоност; и збуњеност га трза!

Да ли ће звецкати џепом; умирати од глади;
И он разголитити речи да осрамоћене беже:
Презриво се церећи, одбити ма шта да ради;
Богохулити дању, под покривачима се молити – кад леже?

Уzeti га треба за руку па извести у поље,
Да тамо заборави све песме
И чак бол свој који не беше дубок:
Те ноћи би јео више и спавао боље,
И не би осећао да му постеља загриза бок,
И да је живот дуг.

Али пред зору, преко свих губера, убити треба
Песника; да не потеже личност своју из детињства:
Као случајни, замешени, канап из хлеба
Ким неће нахранити никада себе, као ни зверства!

Јер рођен после седам месеци трудноће,
Претурих све несреће, жели да се врати мајци;
И, не излазећи више никада, хоће
Да избегне – бар вечно – тој гнусној казни, тој хајци.

Ал' залуд! у очима електричну визију,
У ушима звиждање убице-простора, локомотиве;
Два-три сумњива стиха, историју:
Однесе; а са телом уједе – непогода – неизлечиве.

Затим се пробуди, погођен од удара –
Место утроба да га обвија, ето судар:
Тешка мисао, тек довршена у његовој глави,
Стаде да, недоношљивошћу својој, умара.

Осети се бескрајно несрећним; опор и стар;
И да ће ивица што се плави,
Одвише широког света за угрожену младост,
Да га као најбеднијега скота умори...

Тек тог тренутка Он поче да говори.

У Београду, X 1922.
Последња песма Откровења

ПОСЛЕ ОТКРОВЕЊА (1923–1927)

